

Piotr Szamrowski
Adam Pawlewicz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Rola lokalnych grup rybackich we wspieraniu przedsiębiorstw sektora żywnościowego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

***Streszczenie.** W artykule przedstawiono poziom realizacji Programu Operacyjnego Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013 w obecnym okresie jego funkcjonowania oraz jego rolę we wspieraniu przedsiębiorstw sektora żywnościowego. Wnioski sformułowano na podstawie badań lokalnych grup rybackich funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Na dzień dzisiejszy liczba dofinansowanych projektów mających na celu wspieranie sektora rybackiego, będącego częścią sektora żywnościowego, jest wysoce niezadowalająca.*

***Słowa kluczowe:** lokalne grupy rybackie, sektor żywnościowy, lokalna strategia rozwoju obszarów rybackich*

1. Wprowadzenie

W obecnej perspektywie finansowej (lata 2007-2013) polityka rozwoju sektora rybackiego, jako istotnej części sektora żywnościowego realizowana jest w Polsce poprzez Program Operacyjny Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013¹. Obejmuje on 4 osie priorytetowe, tj. środki na rzecz dostosowania floty rybackiej, akwakultury, rybołówstwa śródlądowego, przetwórstwa i obrotom produktami rybołówstwa i akwakultury, także środki służące wspólnemu interesowi oraz zrównoważonemu rozwojowi obszarów zależnych od rybactwa. Autorzy artykułu koncentrują się na osi czwartej, do której realizacji utworzono działające w formie stowarzy-

szeń lokalne grupy rybackie, funkcjonujące zgodnie z zasadami podejścia Leader i na podstawie lokalnych strategii rozwoju obszarów rybackich (LSROR). Oś priorytetowa 4., Programu Operacyjnego Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013, ma przyczynić się do aktywizacji społeczności obszarów zależnych od rybactwa, głównie poprzez wdrażanie lokalnych inicjatyw. W artykule przedstawiono obecny stopień realizacji programu oraz jego rolę we wspieraniu przedsiębiorstw sektora żywnościowego. Wnioski sformułowano na podstawie badań lokalnych grup rybackich działających w województwie warmińsko-mazurskim.

2. Wyniki badań

W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonują 4 lokalne grupy rybackie (LGR), które otrzymały dofinansowanie na realizację lokalnych strategii rozwoju obszarów rybackich (LSROR). Należą do nich: Lokalna Grupa Rybacka Wielkie Jeziora Mazurskie, Lokalna Grupa Rybacka Mazurskie Morze, Lokalna Grupa Rybacka Zalew Wiślany oraz Lokalna Grupa Rybacka Pojezierze Olsztyńskie. Warto podkreślić, że obszar działania LGR Wielkie Jeziora Mazurskie oraz LGR Mazurskie Morze pokrywają się dokładnie z obszarem funkcjonowania lokalnych grup działania o tych samych nazwach. W takiej sytuacji wdrażanie podejścia Leader może powodować nakładanie się pomocy finansowej na obszarach, na których funkcjonują obie grupy. Istnieje więc potrzeba wyraźnego rozdzielenia procedur i mechanizmów podejmowania decyzji, procedur kontrolnych i finansowych oraz komitetów dokonujących wyboru projektów do realizacji w ramach obu struktur. Ponieważ niektóre działania kwalifikują się w ramach osi 4. i Leadera, ważne jest, by LSROR proponowane przez LGR były niezależne i komplementarne wobec strategii lokalnych grup działania.

Budżet poszczególnych LGR uzależniony jest od liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na jej terenie na dzień 31 grudnia 2008 r. Ponadto wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację LSROR uzależniona jest od tzw. współczynnika rybackości, czyli liczby osób, o których mowa w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2009 r., przypadających na 1000 mieszkańców obszaru objętego LSROR, zameldowanych na pobyt stały. Zależność jest więc stosunkowo prosta – im więcej mieszkańców na danym obszarze oraz wyższy współczynnik rybackości, tym większy budżet. Opierając się na tych kryteriach, można stwierdzić, że największym budżetem dysponowała LGR Mazurskie Morze – z kwotą 36 216 496,29 zł. LGR Wielkie Jeziora Mazurskie oraz LGR Zalew Wiślany dysponowały podobnym budżetem, który wynosił odpowiednio: 27 341 671,46 zł oraz 26 138 633,95 zł. Z kolei

najniższym budżetem, ze względu na niższy współczynnik rybackości, dysponuje LGR Pojezierze Olsztyńskie (16 508 166,01 zł). Mamy tu do czynienia z pewną nietypową sytuacją, bowiem nawet LGR Pojezierze Olsztyńskie, z najniższym budżetem, ma do dyspozycji więcej środków finansowych niż działająca w regionie Warmii i Mazur najbogatsza Lokalna Grupa Działania (LGD) Brama Mazurskiej Krainy – z budżetem nieznacznie przekraczającym 15 mln zł. Dysproporcje w budżetach poszczególnych LGD są bardzo duże, z jednej strony budżet, o którym wspomniano wyżej, a z drugiej – budżet LGD Silniejsi Razem, który na cały okres programowania wynosi zaledwie 1,5 mln zł. Jest to spowodowane istotną dysproporcją w liczbie mieszkańców zamieszkujących obszar poszczególnych LGD, która poważnie wpływa na wielkości środków finansowych pozostawionych do ich dyspozycji. Oczywiście tworzenie zbyt dużych LGD i zwiększanie w ten sposób ich środków finansowych ma swoje ograniczenie w przepisach dotyczących tworzenia LGD. Zgodnie z nimi lokalne strategie rozwoju powinny być realizowane na obszarze liczącym od 10 tys. mieszkańców do 150 tys. mieszkańców. Tymczasem w przypadku lokalnych grup rybackich podkreśla się ich komplementarność w stosunku do lokalnych grup działania i wyraźne ukierunkowanie na działania skierowane na sektor rybacki, a jednocześnie pozostawia się im do dyspozycji większe środki finansowe niż w przypadku lokalnych grup działania, które zajmują się wspieraniem rozwoju całości obszarów wiejskich, bez faworyzowania poszczególnych sektorów, tak jak ma to miejsce w przypadku LGR. Jednocześnie mamy do czynienia z sytuacją, w której LGR funkcjonują na obszarach, które w dwóch przypadkach pokrywają się dokładnie z obszarem działania LGD. Proporcje w środkach finansowych przyznane dla tych dwóch grup są więc dość istotnie zniekształcone.

W ramach Programu Operacyjnego Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013 pierwsze trzy osie dotyczą działań sektorowych w dziale rybackim. Oś priorytetowa 4. ma wymiar terytorialny i uzupełnia działania sektorowe. Wsparcie finansowe w ramach osi 4. może obejmować: zakładanie lokalnych grup rybackich (LGR), przygotowanie partnerstw i lokalnych strategii rozwoju obszarów rybackich (LSROR), wdrażanie lokalnych strategii rozwoju obszarów rybackich, podejmowanie projektów współpracy przez lokalne grupy rybackie. Pomoc w ramach osi 4. będzie dotyczyła konkretnych obszarów, gdzie prowadzona jest działalność rybacka, w szczególności obszarów rozciągających się wzdłuż wybrzeża, gdzie zlokalizowane są główne porty rybackie. Pomocą zostaną objęte również obszary wzdłuż głównych rzek i jezior, wykorzystywane do rybołówstwa lub oferujące korzystne warunki dla rybołówstwa, gdzie głównym zajęciem ludności tych obszarów są rybołówstwo lub chów, hodowla ryb oraz przetwórstwo ryb.

Zainteresowanie osią priorytetową 4. znacznie przerosło oczekiwania. Spowodowało to, że limit środków finansowych przeznaczonych dla Polski na jej

wdrażanie (313 mln euro), zakładany w programie operacyjnym na 2013 r., został osiągnięty w 87% już po I konkursie na wybór LGR, czyli w 2010 r. Rozstrzygnięcie II konkursu, czyli wybór kolejnych 22 LGR-ów spowodował przekroczenie zakładanego dla Polski celu aż o 18 podmiotów. W ramach konkursów I i II, ogłoszonych przez MRiRW, zostało wybranych 48 LGR, działających na terenie każdego z 16 województw. Tym samym Polska posiada największą liczbę funkcjonujących LGR.

Jak już wspomniano, oś priorytetowa 4., Programu Operacyjnego Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013¹, ma przyczynić się do aktywizacji społeczności obszarów zależnych od rybactwa, głównie poprzez wdrażanie lokalnych inicjatyw. W programie dużą rolę przypisuje się lokalnym grupom rybackim, stowarzyszeniom opartym na partnerstwie trójsektorowym, działającym zgodnie z podejściem Leader. Wskazać można siedem elementów, których łączne występowanie na danym obszarze pozwala mówić o tzw. podejściu Leader¹. Są to: lokalne strategie rozwoju dla danego obszaru, lokalne partnerstwo publiczno-prywatne, oddolne podejście, zintegrowane podejście, innowacyjność, tworzenie sieci partnerstw lokalnych oraz współpraca. Wymienione cechy podejścia Leader, zwłaszcza jego oddolny charakter, doskonale wpisują się w koncepcję tzw. teorii regionalnego rozwoju endogenicznego, która na przestrzeni ostatnich lat wyraźnie dominuje w próbach wyjaśniania zjawisk związanych z rozwojem regionalnym i lokalnym. Funkcjonowanie lokalnych grup rybackich opiera się na opracowaniu przez lokalną społeczność lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich oraz realizacji wynikających z niej innowacyjnych projektów łączących zasoby, wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Przedstawiciele ci tworzą tzw. lokalną grupę rybacką – partnerstwo międzysektorowe, które samodzielnie (oddolnie) wybiera projekty, a ich realizacja przyczynia się do osiągnięcia celów wspólnie opracowanej strategii. Oś 4. Programu Operacyjnego Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013, koncentruje się na dwóch priorytetach (środkach), tj. na rozwoju obszarów zależnych od rybactwa oraz wsparciu na rzecz współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej. W ramach pierwszego priorytetu operacje będą się koncentrować na: wzmocnieniu konkurencyjności i utrzymaniu atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa, restrukturyzacji i reorientacji działalności gospodarczej oraz dywersyfikacji zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza tym sektorem, podnoszeniu wartości produktów rybactwa, rozwoju usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa, ochronie środowiska

¹ A. Dmitruk, *Inicjatywa Leader 1991-2006 a oś Leader 2007-2013*, Warszawa 2007, s. 22-24.

i dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności oraz przywracania potencjału produkcyjnego sektora rybactwa, w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej, oraz funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej i nabywaniu umiejętności, a także aktywizacji lokalnych społeczności. W ramach drugiego priorytetu operacje będą się koncentrować na promowaniu współpracy międzyregionalnej lub międzynarodowej między LGR.

Wysokość środków finansowych przeznaczonych przez LGR na:

- finansowanie promowania współpracy międzyregionalnej lub międzynarodowej między lokalnymi grupami rybackimi (drugi priorytet) w przepisach dotyczących trybu i warunków przyznawania i wypłaty pomocy na realizację środków objętych osią priorytetową 4. wynosi nie więcej niż 5% środków finansowych,

- finansowanie funkcjonowania LGR oraz nabywania umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności w przepisach dotyczących trybu i warunków przyznawania i wypłaty pomocy na realizację środków objętych osią priorytetową 4. wynosi nie więcej niż 10% środków finansowych,

- finansowanie operacji realizowanych w ramach LSROR przez podmioty społeczne i gospodarcze wynosi nie mniej niż 50% środków finansowych (operacje 1-4 w ramach pierwszego priorytetu).

We wszystkich czterech działających w regionie LGR środki finansowe na funkcjonowanie LGR oraz nabywanie umiejętności i aktywizację lokalnych społeczności sięgały maksymalnego pułapu wynoszącego 10%. Oznacza to, że w przypadku np. Lokalnej Grupy Rybackiej Mazurskie Morze kwotowo na to działanie przeznaczono aż 3 621 649,63 zł. Jeżeli teraz, zgodnie z oddolnym podejściem Leader, funkcjonująca na dokładnie tym samym obszarze Lokalna Grupa Działania na to samo działanie „funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” ma budżet trzykrotnie niższy, to nasuwa się pytanie: czy taki podział środków finansowych jest racjonalny?, zwłaszcza w przypadku nakładania się obszarów działania obu tych grup. Z kolei środki finansowe związane z promowaniem współpracy międzyregionalnej lub międzynarodowej między LGR nie przekraczały w żadnym z nich 4%. Pozostała część budżetu oscylująca w granicach 86% przeznaczona była na operacje związane z rozwojem obszarów zależnych od rybactwa, czyli na cztery typy operacji wymienionych wyżej. Polityka rozwoju sektora rybackiego, jako istotnej części sektora żywnościowego, realizowana jest bezpośrednio w ramach operacji związanych z restrukturyzacją i reorientacją działalności gospodarczej oraz dywersyfikacji zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa. Są to operacje skierowane tylko i wyłącznie do sektora gospodarczego i społecznego, bez udziału sektora publicznego. Wnioski wdrażane w ramach tych operacji są w dużej mierze ukierunkowane na rozwój postaw przedsiębiorczych

wśród mieszkańców obszarów działania LGR, podobnie zresztą jak te związane z podnoszeniem wartości produktów rybactwa, rozwojem usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa. Również w przypadku tych operacji uczestniczy w nim jedynie sektor społeczny i gospodarczy i mogą one mieć bezpośredni wpływ na rozwój sektora rybackiego, będącego częścią sektora żywnościowego. W pozostałych operacjach, tj. związanych ze wzmocnieniem konkurencyjności i utrzymaniem atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa oraz ochroną środowiska i dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa, uczestniczyć może oprócz sektora gospodarczego i społecznego także sektor publiczny. Aczkolwiek również w tym przypadku działania w kierunku rozwoju sektora żywnościowego mogły uzyskać dofinansowanie. Widać więc wyraźnie, że wachlarz operacji na wspieranie sektora gospodarczego w przypadku funkcjonujących w regionie lokalnych grup rybackich jest bardzo szeroki. Dużą rolę sektora gospodarczego w rozwoju obszarów zależnych od rybactwa podkreśla się również w celach sformułowanych w lokalnych strategiach rozwoju obszarów rybackich. Zarówno misja, jak i wynikające z niej cele strategiczne sformułowane w lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich dla wszystkich czterech grup wpisują się w podstawowe działania przewidziane do realizacji w ramach programu. Na przykład realizacji LSROR dla LGR Mazurskie Morze przyświeca taka misja: „LGD MM działa na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców wsi i miasteczek, w tym obszarów zależnych od rybactwa, wspierając ich aktywność gospodarczą, społeczną i kulturalną w ramach określonych w lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich”. W podobny sposób sformułowano misję dla pozostałych lokalnych grup rybackich. Cele dla wszystkich czterech funkcjonujących w regionie LGR są podobne i koncentrują się na wzroście atrakcyjności obszaru LGR jako miejsca zamieszkania, rozwoju turystyki oraz zachowania żywotnego ekonomicznie sektora rybackiego. W każdej grupie podkreślane jest znaczenie rozwoju gospodarczego obszaru, przy jednoczesnym zachowaniu jego rybackiego charakteru, ochronie tradycji rybackiej oraz dziedzictwa kulturowego. Stowarzyszenia chcą więc wspierać projekty inwestycyjne podmiotów sektora rybackiego w celu utrzymania konkurencyjności na rynku i stałego podnoszenia jakości produktów. Wyraźnie widać, że cele sformułowane w strategiach, podobnie jak same cele funkcjonowania LGR, są wieloaspektowe, nastawione na rozwój w wielu obszarach. Taką tendencję należy oceniać negatywnie, gdyż LSROR powinna być wyraźnie nastawiona na konkretne działania związane przede wszystkim z sektorem rybackim. Wieloaspektowość celów powoduje, że w konkursach zróżnicowanie merytoryczne poszczególnych wniosków aplikacyjnych jest bardzo duże. Pokazały to przeprowadzane przez autorów artykułu badania własne. Co ciekawe, trudno w tym przypadku winić autorów poszczególnych dokumentów strategicznych, gdyż wymagania co do LSROR sformułowane zostały w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju

Wsi z dnia 29 września 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakim powinna odpowiadać lokalna strategia rozwoju, i dość rygorystycznie trzeba ich przestrzegać, zwłaszcza dotyczy to celów i rodzajów operacji, które mogą uzyskać dofinansowanie.

Zgodnie z podejściem Leader, wszystkie cztery lokalne grupy rybackie wybierają projekty do realizacji w ramach lokalnej strategii rozwoju obszarów rybackich i weryfikują wnioski o płatność oraz odpowiadają za realizację płatności na rzecz ostatecznego beneficjenta. W obu przypadkach procedura postępowania jest podobna, wnioskodawca składa wniosek o pomoc w LGR, który jest rejestrowany przez pracownika biura w specjalnym dzienniku ewidencji wniosków o dofinansowanie. Następnie wnioski przekazywane są do organu decyzyjnego LGR – komitetu LGR. Organ ten na najbliższym zebraniu, licząc od dnia otrzymania wniosku, dokonuje oceny operacji pod kątem zgodności z LSR oraz pod kątem zgodności z lokalnymi kryteriami.

W niniejszym artykule uwaga autorów skupiła się na tych przedsięwzięciach, które związane są ze wspieraniem sektora rybackiego jako istotnej części sektora żywnościowego. Lokalne grupy rybackie wybrane w pierwszym naborze, ogłoszonym przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (październik 2010 r.) rozpoczęły ogłaszanie pierwszych konkursów w ramach realizacji lokalnych strategii rozwoju obszarów rybackich już od II kwartału 2011 r., także w przypadku tych z województwa warmińsko-mazurskiego. Pod koniec 2011 r. ogłaszanie pierwszych konkursów rozpoczęły LGR-y wyłonione w II naborze (lipiec 2011 r.). Z analizy tempa wdrażania osi 4. Programu Operacyjnego Ryby 2007-2013 wynika, że po mało intensywnym początku, od kilku miesięcy można obserwować wyraźny wzrost liczby podpisanych umów oraz zrealizowanych wniosków o płatność. Słaby początek osi 4. Programu Operacyjnego Ryby 2007-2013 w Polsce wynikał ze specyfiki tej inicjatywy, po raz pierwszy realizowanej w ramach wsparcia rybactwa. Ponadto należy zwrócić uwagę na dwuetapowość wdrażania osi 4. Programu Operacyjnego Ryby 2007-2013 – aby ze środków z tej osi mogli korzystać beneficjenci, konieczne było w pierwszej kolejności dokonanie przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyboru LGR wdrażających swoje strategie.

W analizie wiele uwagi poświęcono sposobowi wydatkowania środków finansowych będących w posiadaniu lokalnych grup rybackich. Były one dzielone na cztery grupy przedsięwzięć, tj. wzmocnienie konkurencyjności i utrzymanie atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa, restrukturyzację i reorientację działalności gospodarczej oraz dywersyfikację zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa, podnoszenie wartości produktów rybactwa, rozwój usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa oraz ochronę środowiska i dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności oraz przywracanie potencjału produkcyjnego sektora rybactwa, w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski

żywiolowej. W pierwszym i czwartym rodzaju projektów partycypować mógł zarówno sektor publiczny, jak i gospodarczy. Natomiast w przypadku przedsięwzięć z drugiej i trzeciej grupy tylko i wyłącznie sektor gospodarczy. Rozwój sektora rybackiego, jako istotnej części sektora żywnościowego, w dużej mierze powinien być realizowany przez projekty związane z restrukturyzacją i reorientacją działalności gospodarczej oraz dywersyfikacją zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa. Aczkolwiek również w przypadku pozostałych operacji możliwe było ubieganie się o dofinansowanie przedsiębiorstw działających w tym sektorze. Uzyskane rezultaty badań pokazały, że już od początku funkcjonowania LGR konkursy cieszyły się dużym zainteresowaniem, zwłaszcza w tych grupach, które funkcjonowały w strukturach istniejących już lokalnych grup działania. Wydaje się, że doświadczenie zdobyte w ramach funkcjonowania tych grup pozwoliło na sprawne zorganizowanie konkursów w ramach lokalnych grup rybackich, a co ważne, sprawnie informowano o tym fakcie jak najszerszą potencjalną grupę beneficjentów. Największym zainteresowaniem w przeprowadzonych do tej pory naborach cieszyły się operacje związane z podnoszeniem wartości produktów rybactwa i rozwoju usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa. We wszystkich czterech funkcjonujących na Warmii i Mazurach LGR złożono w ramach tego działania aż 229 wniosków, z których dofinansowanie uzyskało 81 projektów. Stanowiły one więc nieco ponad 35% wszystkich złożonych wniosków. Złożone projekty znacznie przekroczyły środki finansowe przewidziane na to działanie w ogłaszanych naborach. Najwięcej wniosków złożono w LGR Mazurskie Morze oraz w LGR Zalew Wiślany, odpowiednio: 80 i 79. Ciekawy jest natomiast fakt, że działanie to cieszyło się minimalnym zainteresowaniem ze strony przedsiębiorstw sektora żywnościowego, skupionych wokół rybactwa. Spośród 81 wniosków, które uzyskały dofinansowanie, jedynie 2 dotyczyły przedsiębiorstw działających w tej branży. Zróżnicowanie projektów co do realizowanych celów było bardzo duże. Może to budzić duży niepokój, jeżeli weźmie się pod uwagę, że lokalna strategia rozwoju obszarów rybackich to strategia szczegółowa, która powinna być wyraźnie nakierowana na działania związane z sektorem rybackim. Autorom niniejszej publikacji trudno jest zrozumieć, że w ramach tej grupy operacji dofinansowanie otrzymują projekty związane np. ze stomatologią, recyklingiem styropianu czy dotyczące przedsiębiorstw działających w dziale blacharstwo i naprawy pojazdów. Z kolei największym beneficjentem w ramach operacji z tej grupy to przedsięwzięcia związane z branżą turystyczną i gastronomiczną.

Dużym zainteresowaniem cieszyła się również pierwsza grupa operacji, związana ze wzmocnieniem konkurencyjności i utrzymaniem atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa. W tej grupie operacji partycypować mógł zarówno sektor publiczny, jak i gospodarczy. Należy również podkreślić, że w ramach tej grupy operacji pojedynczy beneficjent mógł uzyskać najwyższe dofinansowanie ze

wszystkich typów operacji realizowanych w ramach LSROR, tj. 2 mln zł w całym okresie programowania. Łącznie we wszystkich czterech działających w regionie LSR złożono 159 wniosków, z czego 104 wnioski dotyczyły sektora społecznego i gospodarczego, natomiast 55 – sektora publicznego. Dofinansowanie uzyskało 70 projektów, z czego aż 44 z sektora publicznego, w którym wyraźnie dominowały jednostki samorządu terytorialnego (gminy) stanowiące aż 82% podmiotów z tej grupy. Niepokojący jest fakt, że działanie to cieszyło się praktycznie zerowym zainteresowaniem ze strony przedsiębiorstw sektora żywnościowego, skupionych wokół rybactwa. Warto w tym miejscu podkreślić, że na przykładzie tego działania i na podstawie przeprowadzonych naborów widać, że w funkcjonujących w regionie LGR nie ma miejsca tak wyraźne zdominowanie tych grup przez sektor publiczny, jak ma to miejsce w przypadku lokalnych grup działania funkcjonujących w regionie. Jak pokazały badania własne przeprowadzone wśród LGD działających na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego, decyzje podejmowane przez organy LGD są wyraźnie zdominowane przez sektor publiczny, reprezentowany najczęściej przez gminy. Samorządy zamiast realizować inicjatywę Leader, zdobywają pieniądze na inwestycje i działania, którymi i tak muszą się zajmować zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym. Można posunąć się wręcz do stwierdzenia, że w LGD, w których dominują samorządy, ustala się z góry, który samorząd dostanie środki i ile, a następnie przygotowuje się projekty „pod” z góry ustalone kwoty. Projekty te najczęściej nie mają nic wspólnego z opracowaną LSR.

Nieco mniejszym zainteresowaniem cieszyły się projekty związane z restrukturyzacją i reorientacją działalności gospodarczej oraz dywersyfikacją zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa oraz z ochroną środowiska i dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności. Działanie pierwsze, skierowane jedynie do sektora gospodarczego, wydaje się doskonale dla przedsiębiorstw sektora żywnościowego, skupionych wokół rybactwa. Uzyskane rezultaty wskazują jednakże, iż na 59 wniosków, które otrzymały dofinansowanie, spośród 80, które aplikowały do tego działania, jedynie 8 dotyczyło przedsiębiorstw działających w branży związanej z przetwórstwem ryb, a więc z sektorem żywnościowym. Największym zainteresowaniem cieszyły się projekty związane z branżą turystyczną i głównie one otrzymały dofinansowanie. Z kolei działanie związane z ochroną środowiska i dziedzictwa przyrodniczego nie cieszyło się wśród przedsiębiorstw przetwórczych zbyt dużym zainteresowaniem. Na 45 projektów, które uzyskały dofinansowanie, jedynie 4 miały dość luźny związek z przetwórstwem spożywczym z obszaru rybactwa. Również w tym przypadku zróżnicowanie projektów co do realizowanych celów było bardzo duże, a dofinansowanie uzyskały nawet projekty związane z budową kanalizacji sanitarnej, które raczej w ramach tego programu nie powinny być realizowane.

3. Podsumowanie

Mnogość i złożoność celów w odniesieniu do horyzontu czasowego, w którym funkcjonować będą lokalne grupy rybackie w województwie warmińsko-mazurskim, mogą spowodować, że realizacja podstawowych założeń LSROR będzie trudna. Ponadto na dzień dzisiejszy liczba dofinansowanych projektów, mających na celu wspieranie sektora rybackiego będącego częścią sektora żywnościowego, jest wysoce niezadowalająca. Zdecydowana większość wniosków złożonych w ramach działających w regionie grup dotyczyła operacji związanych z podniesieniem wartości produktów rybactwa, rozwojem usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa oraz wzmocnieniem konkurencyjności i utrzymaniem atrakcyjności obszarów zależnych od rybactwa. W przypadku tych operacji udział przedsiębiorstw sektora żywnościowego, zwłaszcza związanego z przetwórstwem ryb, był marginalny. Jedynie w przypadku operacji obejmujących restrukturyzację i reorientację działalności gospodarczej oraz dywersyfikację zatrudnienia osób mających pracę związaną z sektorem rybactwa udział ten był nieco większy, jednakże wciąż bardzo daleki od wymagań stawianych temu sektorowi.

Literatura

- Dmitruk A., *Inicjatywa Leader 1991-2006 a oś Leader 2007-2013*, Warszawa 2007.
- Program Operacyjny Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013, www.minrol.gov.pl.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakim powinna odpowiadać lokalna strategia rozwoju obszarów rybackich, kryteriów wyboru lokalnej grupy rybackiej do realizacji tej strategii oraz wymagań, jakim powinna odpowiadać umowa dotycząca warunków i sposobu realizacji tej strategii w ramach Programu Operacyjnego Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013, Dz.U. nr 162.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 października 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania wypłaty i zwracania pomocy finansowej na realizację środków objętych osią priorytetową 4 – Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa, zawartą w Programie Operacyjnym „Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013, Dz.U. nr 177.

The Role of Local Fishing Groups in Supporting Businesses in the Food Sector in the Warmia and Mazury Voivodship

***Abstract.** This paper presents the current level of implementation of the essential Operational Programme, “Sustainable Development of the Fisheries Sector and Coastal Fishing Areas 2007-2013,” as well as its role in supporting companies in the food sector. The conclusions were framed on the basis of the Local Fishing Action Groups operating in the Warmia and Mazury area. At present, the amount of co-financed projects to support the fisheries sector as part of the food sector is highly unsatisfactory.*

***Keywords:** Local Fishing Group, local development strategy of fishing areas, food sector*